

חיים מסינג
 מנהל מרחב מרכז, קק"ל

הזדמנות ליצירת מקור מים שהכנסה בצידו

גיליון חורף 2017 / כרך 8 (4) / ניהול משק המים 6 בדצמבר, 2017

ציטוט מומלץ

מסינג ח. 2017. הזדמנות ליצירת מקור מים שהכנסה בצידו. *אקולוגיה וסביבה*, 8(4).

רוב אזרחי ישראל לא מודעים למצבו של משק המים. בעוד שנדמה שאנחנו חיים במציאות של עודפי מים, למעשה משק המים סובל מחוסר שנתי של כ-2 מיליארד מ"ק. כמו בתחומים אחרים שנוצר בהם ריק בשל תת-פעילות של המדינה, כך גם בתחום של משק המים. לריק הזה נכנסה קק"ל. מזה שנים רבות מקימה קק"ל מאגרי מים ומסייעת לפעולות לשיקום נחלים. אנו בקק"ל חושבים שיש למצות את כל הדרכים האפשריות לעזור למשק המים.

הטיפול במי נגר הוא הכרח, קודם כול בגלל המחסור האמור במים; שנית, בגלל הבנייה המואצת הגורמת לכך שכמות המים המחלחלת למי התהום הולכת ופוחתת, ומי נגר מזהמים את הנחלים ואת הים; שלישית, בגלל התלות שנוצרה במערך ההתפלה, שלא רק שהפעלתו יקרה, אלא שיש להיזהר מיצירת תלות מוחלטת בו, בשל החשש לפגיעה חבלנית או מלחמתית בתשתית חיונית זו.

לפני מספר שנים נרתמה קק"ל למיזם לבחינת כלי טכנולוגי לטיפול במי נגר – מסננים ביולוגיים (biofilter). במסגרת "המרכז לערים רגישות מים", הוקם מיזם חלוץ בכפר סבא, שתוקף בהמשך באמצעות הקמת שני מיזמי חלוץ נוספים בבת-ים וברמלה. באמצעות מיזמים אלה נלמדה הטכנולוגיה, הופקו לקחים, והיכולת לטפל במי הנגר בשכונה עירונית ואף לצידי כבישים – הוכחה. עתה יש לנוע קדימה ולהקים מתקנים כאלה בכל רחבי הארץ.

שני החסמים העיקריים בקידום הנושא הם היעדר תמריץ כלכלי וחוסר מודעות ציבורית. כשרשות מקומית שוקלת הקמה של מתקן סינון ביולוגי, היא בוחנת את הכדאיות הכלכלית של הקמתו והפעלתו, ואת המשמעויות של הקמת המתקן כפי שהן צפויות להיתפס בעיני ציבור התושבים בה.

לפיכך, קק"ל תפעל להובלת אסדרה (רגולציה) שתיצור תמריץ כלכלי להקמת המתקנים. העיקרון הבסיסי צריך להיות מדידת כמות המים שרשות מקומית תחדיר למי התהום, וקיזוז הערך הכספי שיינתן למים הללו, מעלות המים שהרשות רוכשת. הדבר יאפשר חיסכון בתקציב הרשות, ואף יאפשר לה להוזיל את מחיר המים שישלמו תושביה. אין לי ספק שיצירת תמריץ כלכלי שכזה תביא להקמת מתקנים לטיפול בנגר בתחומי רשויות רבות מאוד. רשויות אלה יתרמו באופן ישיר (כמותית ואיכותית) למי התהום של כולנו, וימנעו הצפות מי נגר בתחומן. נוסף על כך, רשויות מקומיות יוכלו להפוך מאגרי השהיית מים לאגמים ולפארקים וכך לשפר את איכות החיים בעיר.

לרשויות המקומיות יש יכולת לגרום שינוי. כאשר התושבים מפעילים לחץ על הרשויות, הן בתורן מפעילות לחץ על משרדי הממשלה. אם רשויות מקומיות יחברו זו לזו, הלחץ על משרדי הממשלה יחייב אותם לעסוק בנושא. יצירת התמריץ הכלכלי תעודד את הרשויות לאיחוד כוחות שכזה.

לפני יצירת מסגרת אסדרה מתאימה יש לדאוג להקמת גוף יחיד שיהיה האחראי על סנכרון הפעולות. כיום יש מספר משרדי ממשלה ורשויות מדינה המעורבים בנושא, והמציאות מלמדת שאף אחד מהם לא לוקח את ההובלה. **קק"ל תפעל להוביל מהלך ליצירת ועדת היגוי לאומית, בהשתתפות משרדי הממשלה הרלוונטיים, רשות המים והשלטון המקומי, כדי ליצור יחדיו את מסגרת הפעולה המתאימה לקידום אסדרה שתעודד את הטיפול במי הנגר המבוזבזים.**